

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ БЛАГОЕВГРАД

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Миглена Иванова Симонска-Цацова, Югозападен университет „Неофит Рилски“, член на научно жури в конкурс за заемане на академичната длъжност „ДОЦЕНТ“ по професионално направление 7.5 Здравни грижи, обявен от ЮЗУ „Неофит Рилски“ в ДВ. Бр 36/17.04.26 г.

Относно: научната, научно-приложната и професионално-академичната дейност и продукция, представена от Мариана Борисова Бачева

I. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата

По процедурата за заемане на академичната длъжност „доцент“ с единствен кандидат Мариана Борисова Бачева са предоставени всички необходими документи, съобразени с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на ЮЗУ „Неофит Рилски“. Обобщената справка за научната продукция на кандидата показва, че тя надвишава минималните национални наукометрични показатели и допълнителните изисквания на ЮЗУ „Неофит Рилски“ за заемане на академичната длъжност „доцент“ в професионално направление 7.5. Здравни грижи, съгласно чл. 26 и чл. 24 от ЗРАСРБ. Доказателствата от предоставените данни сочат наличие на 1373,27 точки спрямо минималния праг от 430 точки. Те са основат на наличието на 28 публикации; 12 цитирания в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация; 8 цитирания в монографии и колективни томове с научно рецензиране; 15 цитирания в нереферирани списания с научно рецензиране; 3 участие в COST Action; участия в 4 национални проекта и 6 проекта по Наредбата за условията и реда за оценката, планирането, разпределението и разходването на средствата от държавния бюджет за финансиране на присъщата на държавните висши училища научна и художественотворческа дейности и 3 участия по програма Erasmus+ (2 в Staff Mobility for Teaching и 1 в Staff Mobility for Training).

Доказателство за научните постижения и стремежи на гл. ас. д-р Мариана Бачева е и защитените два дисертационни труда за придобиване на ОНС „Доктор“: „Клиничните симулации като образователна технология в обучението на Медицински сестри и Акушерки“ и „Стимулиране на когнитивно- поведенческа промяна при деца с трудности в приобщаването към училищна среда“, както и участието в множество обучения (на международно и национално ниво).

Атестат за високото ниво на нейната преподавателска дейност са лекционните курсове, на които е титуляр, семинарните и практическите упражнения на студентите,

по време на които внедрява иновативни образователни модели и технологии, както и съвместната научно-изследователска и публикационна дейност със студентите.

II. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция

Налице е богата научна продукция с практико-приложни и научни приноси, които могат да се обобщят в следната последователност: една монография като основен хабилитационен труд, един колективен монографичен труд, 2 учебника в съавторство, 1 ръководство в съавторство, 23 статии и доклади, от които 4 са публикувани в научни издания, реферирани и индексирани световноизвестни база данни и 19 публикации в нереперирани списания с научно рецензиране.

Монографичният труд „Клинични разсъждения в здравните грижи“ (Адаптиране и валидиране на инструмент за оценка на клинични разсъждения в сестринската практика.) може да се определи като значим научен принос по отношение на разработената концептуална рамка на клиничните разсъждения в сестринската практика и нейното място за развитието на професионалните компетенции на медицинската сестра. Разграничаването на понятията „клинични разсъждения“, „клинично мислене“, „клинична преценка“ и „критично мислене“ е не само теоретичен, но и приложен принос, допринасящ за повишаването на клиничните компетенции в здравните грижи. Посоченият принос се допълва и от адаптирането и валидирането от автора на международно призната за клинични разсъждения скала (NCRS) на български език (NCRS-Bg). Чрез NCRS-Bg се улеснява процеса на самооценка от студентите, усъвършенства се тяхното клиничното мислене и мотивация. NCRS-Bg, което е значим практико-приложен принос в областта на обучението по здравни грижи.

В колективния монографичен труд на тема „Самооценка на клинична компетентност“ (Психометрични характеристики и адаптиране за български условия на инструмент за самооценка на клинична компетентност при студенти от професионално направление „Здравни грижи“) са представени изследвания насочени към усвояването на качествени клинични компетенции от бъдещите медицински специалисти. Като научен принос може да се определи, че за първи път в България е осъществена културна адаптация, психометрична проверка и валидизация на международно утвърден инструмент за самооценка на клиничната компетентност на завършващите обучението си медицински сестри и акушерки („Въпросник за клинична компетентност“ (QCC) на Liou & Ching-Yu, 2014). Практическата приложимост на разработения инструмент е важен принос по отношение на обучението на студентите по здравни грижи и усъвършенстването на тяхната клинична подготовка.

Общата оценка на научните резултати и приноси на кандидата могат да се обобщят както следва:

◆◆◆ нови теории, хипотези, методи и др.

Разработени са стандартизирани и валидизирани инструменти за оценка на професионалната подготовка на студентите по здравни грижи чрез прилагане на компетентностно-базиран подход при тяхното оценяване. Разработеният теоретичен модел за клинична компетентност има важна роля при формирането на професионална готовност за безопасно и качествено предоставяне на здравни грижи. Определени са

основните параметри за клинична образователна среда, които влияят на качеството на клиничното обучение и професионалното развитие на бъдещите специалисти по здравни грижи. Безспорно една от най-иновативните разработки е концепцията за приложение на симулационно-базираното обучение в подготовката на специалистите по здравни грижи и доказването на положителното влияние на клиничните симулации върху образователната ефективност. Публикациите на авторката по отношение на общественото здраве, профилактиката и оценката на здравния риск допринасят за ранното идентифициране на модифицируеми поведенчески и биомедицински рискови фактори на социално значими заболявания при различни групи от населението, като сърдечно-съдов и метаболитен риск, както и влиянието върху качество на живот над пациентите с бронхиална астма. Съществен научен принос представлява и идентифицирането на рисковите фактори за възникване на предотвратими усложнения и оценката на професионалната среда, които оказват влияние над професионалното развитие и удовлетвореността от работата на специалистите и студентите по здравни грижи.

◆◆◆ обогатяване на съществуващи знания

Концептуалната рамка на клиничните разсъждения в сестринската практика и разграничаването на понятията „клинични разсъждения“, „клинично мислене“, „клинична преценка“ и „критично мислене“ е методологична основа за изграждането на професионални умения на бъдещите медицински сестри. Определени са факторите, влияещи върху удовлетвореността на студентите от обучението в симулационна среда чрез определяне на връзката между симулационно преживяване и образователни резултати.

◆◆◆ приложение на научни постижения в практиката и реализиран ефект (педагогически, икономически и др).

Внедрен е разработеният компетентностно-базиран подход за оценяване на студентите по здравни грижи чрез използване на стандартизирани и валидирани инструменти за оценка на професионалната и изследователска подготовка на студентите. Въведен е разработеният модел за използване на симулационно-базираното обучение като съвременен образователен модел при формирането и оценяването на професионалните компетентности на студентите от специалностите „Медицинска сестра“ и „Акушерка“. Разработени са подходи за оптимизиране на професионалната среда и повишаване мотивацията за обучение и професионално усъвършенстване сред специалистите по здравни грижи. Предложени са и практически подходи и насоки за прилагане на стандартизирани инструменти за оценка на риска като част от дейностите по управление на качеството и безопасността на здравните грижи. Предложен е и иновативен подход за ранно идентифициране на лица с повишен сърдечно-съдов и метаболитен риск чрез използване на достъпни неинвазивни скринингови методи и оценка на модифицируемите рискови фактори с практически насоки за ограничаване на рисковите фактори чрез прилагане на профилактични мерки от сестринските грижи за формиране на здравословно поведение. Предложени са и подходи за интегриране на оценката на качеството на живот в сестринските грижи и проследяването на пациенти с бронхиална астма.

III. Критични бележки и препоръки

Нямам критични бележки към кандидата.

IV. Заключение

Гл. ас. д-р Мариана Бачева притежава високи изследователски качества с

необходимата публикационна продукция с научно-теоретични и научно-приложни приноси. доказани от предоставената висока питируемост. Налице е богат клиничен, преподавателски, научно-изследователски и административен опит.

Базирайки се на гореизложеното, давам цялостна положителна оценка за научната и преподавателската дейност на гл. ас. д-р Мариана Борисова Бачева и убедено я предлагам за заемането на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.5. Здравни грижи към Факултета по „Обществено здраве, здравни грижи и спорт“ на Югозападен Университет „Неофит Рилски“ - Благоевград.

Дата: 10.08.2026 г.

Член на журито:
(проф. Миглена Симонска-Цацова)

STATEMENT

by Prof. Miglena Simonska-Tsatsova, PhD

South-West University "Neofit Rilski," member of the scientific jury in a competition for the academic position of "Associate Professor" in Professional Field 7.5. Health Care, announced by South-West University "Neofit Rilski" in the State Gazette, Issue 36 of April 17, 2026

Subject: The scientific, applied-scientific, and professional-academic activity and output presented by Mariana Borisova Bacheva

I. Summary of the candidate's research output and activities

Under the procedure for occupying the academic position of "associate professor" with a candidate Mariana Borisova Bacheva, all necessary documents have been provided, in accordance with the requirements of the Act on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria (ADSRB), its Regulations for its implementation and the Regulations for the Development of the Academic Staff of the South-West University "Neofit Rilski". The summarized report on the candidate's scientific production shows that it exceeds the minimum national scientific-metric indicators and the additional requirements of the South-West University "Neofit Rilski" for occupying the academic position of "associate professor" in the professional field 7.5. Health care, according to Art. 2b and Art. 24 of the ADSRB. The evidence from the data provided indicates the presence of 1373.27 points compared to the minimum threshold of 430 points. They are based on the presence of 28 publications; 12 citations in scientific publications, referenced and indexed in world-renowned databases with scientific information; 8 citations in monographs and collective volumes with scientific review; 15 citations in non-refereed journals with scientific review; 3 participations in COST Action; participations in 4 national projects and 6 projects under the Regulation on the terms and conditions for the evaluation, planning, distribution and expenditure of funds from the state budget for financing the scientific and artistic creative activities inherent in state higher education institutions and 3 participations under the Erasmus+ program (2 in Staff Mobility for Teaching and 1 in Staff Mobility for Training).

Proof of the scientific achievements and aspirations of Chief Assistant Professor Mariana Bacheva, PhD are the two defended doctoral dissertations "Clinical Simulations as an Educational Technology in the Training of Nurses and Midwives" and "Stimulating Cognitive-Behavioral Change in Children with Difficulties in Integration into the School Environment", as well as her participation in numerous trainings (at the international and national level).

A certificate of the high level of her teaching activities are the lecture courses she teaches, the seminars and practical exercises of the students, during which she implements innovative educational models and technologies, as well as the joint research and publication activities with the students.

II. Evaluation of the scientific and practical results and contributions of the creative production submitted for participation in the competition

There is a rich scientific output with practical and applied and scientific contributions, which can be summarized in the following sequence: one monograph as the main habilitation work, one co-authorship monographic work, 2 textbooks in co-authorship, 1 manual in co-authorship, 23 articles and reports, of which 4 have been published in scientific publications, referenced and indexed in world-renowned databases and 19 publications in non-refereed journals with scientific review.

The monographic work "Clinical reasoning in health care (Adaptation and validation of an instrument for assessing clinical reasoning in nursing practice)" can be defined as a significant scientific contribution in terms of the developed conceptual framework of clinical reasoning in nursing practice and its place in the development of the professional competencies of the nurses. The distinction between the concepts of "clinical reasoning", "clinical thinking", "clinical judgment" and "critical thinking" is not only a theoretical, but also an applied contribution, contributing to the enhancement of clinical competencies in healthcare. The above contribution is complemented by the adaptation and validation by the author of an internationally recognized The Nurse Clinical Reasoning Scale (NCRS) in Bulgarian (NCRS-Bg). Through NCRS-Bg, the process of self-assessment by students is facilitated, their clinical thinking and motivation are improved. NCRS-Bg, which is a significant practical and applied contribution in the field of healthcare education.

The co-authorship monographic work on the topic of "Self-assessment of clinical competence (Psychometric characteristics and adaptation to Bulgarian conditions of a tool for self-assessment of clinical competence in students of the professional field "Healthcare")" presents research aimed at the acquisition of quality clinical competences by future medical specialists. As a scientific contribution, it can be determined that for the first time in Bulgaria, cultural adaptation, psychometric testing and validation of an internationally recognized tool for self-assessment of clinical competence of graduating nurses and midwives ("Questionnaire for Clinical Competence" (QCC) by Liou & Ching-Yu, 2014) has been carried out. The practical applicability of the developed tool is an important contribution to the education of health care students and the improvement of their clinical training.

The overall assessment of the candidate's scientific results and contributions can be summarized as follows:

◆◆◆ new theories, hypotheses, methods, etc.

Standardized and validated tools have been developed for assessing the professional preparation of healthcare students by applying a competency-based approach to their assessment. The developed theoretical model of clinical competence plays an important role in the formation of professional readiness for safe and quality healthcare provision. The main parameters for a clinical educational environment have been determined, which influence the quality of clinical training and the professional development of future healthcare professionals. Undoubtedly, one of the most innovative developments is the concept of applying simulation-based training in the preparation of healthcare professionals and proving the positive impact of clinical simulations on educational effectiveness. The author's publications in the field of public health, prevention and health risk assessment contribute to the early identification of modifiable behavioral and biomedical risk factors for socially significant diseases in different population groups, such as cardiovascular and metabolic risk, as well as the impact on the quality of life of patients with bronchial asthma. A significant scientific contribution is also the identification of risk factors for the occurrence of preventable complications and the assessment of the professional environment, which influence the professional development and job satisfaction of healthcare professionals and students.

◆◆◆ enrichment of existing knowledge

The conceptual framework of clinical reasoning in nursing practice and the distinction between the concepts of "clinical reasoning", "clinical thinking", "clinical judgment" and "critical thinking" is a methodological basis for building professional skills of future nurses. The factors influencing student satisfaction with training in a simulation environment are determined by determining the relationship between simulation experience and educational outcomes.

◆◆◆ application of scientific achievements in practice and realized effect (pedagogical, economic, etc.).

The developed competency-based approach for assessing health care students has been implemented through the use of standardized and validated tools for assessing the professional and research preparation of students. The developed model for using simulation-based training as a modern educational model in the formation and assessment of the professional competencies of students in the specialties "Nurse" and "Midwife" has been introduced. Approaches have been developed to optimize the professional environment and increase motivation for training and professional improvement among health care specialists. Practical approaches and guidelines for the application of standardized risk assessment tools as part of the activities for managing the quality and safety of health care have also been proposed. An innovative approach for early identification of individuals with increased cardiovascular and metabolic risk is also proposed by using accessible non-invasive screening methods and assessment of modifiable risk factors with practical guidelines for limiting risk factors through the application of preventive measures from nursing care to form healthy behaviour. Approaches for integrating quality of life assessment into nursing care and monitoring of patients with bronchial asthma are also proposed.

III. Critical remarks and recommendations

I have no critical remarks towards the candidate.

IV. Conclusion

Chief Asstant Profesor. Mariana Bacheva, PhD possesses high research qualities with the necessary publication output with scientific-theoretical and scientific-applied contributions, proven by the high citation rate provided. She has extensive clinical, teaching, research and administrative experience.

Based on the above, I give an overall positive assessment of the scientific and teaching activities of Chief Asstant Profesor. Mariana Bacheva, PhD and I confidently propose her for the academic position of "Associate Professor" in the field of higher education 7. Health and Sports, professional field 7.5. Health Care at the Faculty of Public Health, Health Care and Sports at South-West University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad.

Date: 10.08.2026

Jury Member:
(Prof. Miglena Simonska-Tsatsova)